

18. ULUSAL HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
OLAĞANDIŞI DURUMLAR VE HALK SAĞLIĞI 05-09 Ekim 2015 KONYA

SONUÇ BİLDİRİSİ

18. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi “Olağan Dışı Durumlar ve Halk Sağlığı” ana temasıyla 05-09 Ekim 2015 tarihleri arasında 486 kişinin katılımıyla Konya’da gerçekleştirilmiştir. Kongre’de 16 panel ve 2 kurs düzenlenmiş; toplam olarak 498 bildiri (60’ı sözel, 69’u tartışmalı poster ve 369’u poster) sunulmuştur.

Kongre’nin temasının “Olağan Dışı Durumlar ve Halk Sağlığı” olarak seçilmesinin temel nedeni, Türkiye’de, gerek ülkemiz dışarısındaki savaştan etkilenen çok sayıda insanın ülkemize sığınmış olması, gerekse de ülkemizin özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan çatışma ortamı nedeniyle ortaya çıkan olağandışı durumlardır. Halk Sağlığı camiası bu tema ile ülkemizin içinde bulunduğu olağandışı durumlara ilişkin duyarlılık göstermiş ve konuyu bilimsel bir platformda tartışarak; olağandışı durumlardan olumsuz etkilenmenin önlenmesine katkıda bulunmaya çalışmıştır. Olağan dışı durumlardan korunmak ve olumsuz etkilerini sınırlayabilmek mümkündür.

Afetler yerel olanaklarla üstesinden gelinemeyen, dış yardım gerektiren, günlük insan aktivitelerini aksatan ağır yıkımlar, felaketlerdir. Afetler “doğal” ve “insan kaynaklı” olarak ikiye ayrılırlar. Doğal olanlar içinde iklim değişikliğine bağlı olarak artan sel, fırtına, kuraklık gibi olayların zararları giderek artmaktadır. İnsan kaynaklı olanlar ise hem yurdumuzda hem de dünyada en çok olumsuz etki yapan olaylar haline gelmiştir. Savaş, iç çatışma gibi nedenlerle milyonlarca insan ölmüş, milyonlarcası evsiz kalmış, aç kalmış, horlanmış, bugünleri ve gelecekleri çalınmıştır.

Olağandışı durumlara sosyal, ekonomik ve siyasi olgular, güç ve iktidar ilişkileri neden olur. Bu nedenle ülkeler, temelde yatan açlık, yoksulluk, eşitsizlik, sömürü, yolsuzluk ve savaşı önlemeden olağandışı durumların yıkıcı etkisinden korunamazlar. Afetlerin dünyada ve ülkemizde azaltılmasının yolu barış ve adaletin, eşitliğin sağlanması, yoksulluk ve açlıkla mücadele edilmesi, çevreye özen, sorumlu tüketim gibi temel faktörlerin gerçekleşmesine bağlıdır.

Toplumların olağandışı durumlar öncesindeki yapısı, olağandışı durumların yıkıcılığını belirleyen temel etmenlerden biridir. Afetle beraber toplumda olağandışı durumlardan önce var olan sorunlar iki-üç kat artar, eşitsizlikler derinleşir. Bu nedenle “reaktif” değil olağandışı durumlar öncesinde “proaktif” yaklaşımla, toplumun ve olası risklerin tanınması, ayrıntılı bilgi sahibi olunması, önleme/ zararı azaltma yönündeki eylemlerin önceliklendirilmesi ve ön planlamalar ile olağandışı durumlara hazırlanma çok değerlidir. Bu konuda halk sağlığına önemli bir işlev düşmektedir. Ancak günümüz Türkiye’sinde ne yazık ki sağlık alanında gereksinim duyulan verilere ulaşmakla ilgili büyük bir sorun yaşanmaktadır. Gereksinim duyulduğu ölçüde geçerli/güvenilir veriye ulaşılamaması, olağandışı durumlar öncesinde toplumla ilgili sağlıklı bir değerlendirme yapmanın önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır. Saydamlık ve hesap verme demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olmasına karşın, ülkemizde resmi verilerin paylaşılmasına ilişkin olarak saydamlıkla örtüşmeyen bir

18. ULUSAL HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
OLAĞANDIŞI DURUMLAR VE HALK SAĞLIĞI 05-09 Ekim 2015 KONYA

tutum karşımıza çıkmaktadır. Başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere devletin tüm kurumları resmi verileri toplum ile paylaşmalıdır.

Olağandışı durumlar toplumun tüm kesimlerini etkilemekle birlikte yoksullar, yaşlılar, çocuklar, engelliler gibi risk gruplarını daha fazla etkiler. Bu risk gruplarının sorunlarla başetme becerisinden de yoksun olmaları olumsuz etkiyi güçlendirmektedir. Bu nedenle olağandışı durumlarla mücadele sırasında risk grupları öncelenmelidir.

Kongrede, olağandışı durumlardan korunmaya ve yıkıcı etkisini en aza indirmeye odaklanmanın gereği vurgulanmıştır. Bu nedenle olağandışı durumlardan önce planlama ve hazırlıklar, çok paydaşlı olarak merkezi ve yerel otoriteyle ve akademi ile birlikte yürütülmelidir.

Olağandışı durumlarda çevreden yardım gelene kadar geçen zaman, en fazla kaybın yaşandığı dönemdir. Bu nedenle DSÖ Avrupa Ofisi tarafından önemli bir politik belge olarak sunulan “dirençli toplum” hedefi kabul edilerek, toplumun kendi sorunları ile başetme becerisi desteklenmelidir.

Türkiye’de hava kirliliği ve ekolojik yıkımın etkileri gün geçtikçe daha fazla gözlenmeye başlanmıştır. Kongre, yeraltından çıkarılarak yakılana kadar önemli sorunlara neden olan kömürün, hem çalışanların hem de toplumun sağlığını olumsuz etkilediğini bildirmekte, başta Hükümet olmak üzere, tüm karar vericileri temiz ve sürdürülebilir enerji kaynaklarının enerji üretimi içerisindeki payını artırmaya ve kömürden enerji üretiminin giderek azaltılması konusunda eylemliliğe davet etmektedir. Bu bağlamda, ülkemizde yeni kömürlü termik santrallerin açılmasına karşı yürütülen mücadele kararlılıkla sürdürülmelidir.

Kongre, gelecekte başta iklim değişikliği olmak üzere, insan eliyle yapılan değişiklikler nedeniyle önemli sorunlar yaşanacağını öngörmekte ve küresel iklim değişikliğine karşı hemen önlem alınması için eyleme geçmenin zorunluluğunu dile getirmektedir.

Günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde şiddet her boyutu ile yaşanmaktadır. Bir yandan toplumun hemen her kesiminde şiddet daha gözle görülür olarak ortaya çıkarken, özellikle kadına yönelik ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarındaki artış dikkat çekicidir. Şiddete yol açan temel etmenin güç ve iktidar ilişkileri olduğu bilinmelidir.

Sağlık kuruluşlarında meydana gelen şiddet olaylarındaki artışın temel nedeni sağlık sisteminde “insan”ı öteleyen, sermaye lehine yapılan değişikliklerdir. Bilindiği gibi Sağlıkta Dönüşüm Programı hastaların beklentilerinde bugünkü olanaklarla karşılanması mümkün olmayan büyük bir artışa yol açmış ve beklentileri karşılanamayan hasta ve yakınları bunun sorumlusu olarak sağlık çalışanlarını görmeye yöneltmiştir. Sağlık kuruluşlarındaki şiddeti azaltmanın/önlemenin yolu sağlık politikalarının kar odaklı olmak yerine, insan odaklı olarak dönüştürülmesi ile mümkündür. Hükümeti sağlığı ticarileştiren uygulamalardan vazgeçmeye ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti önlemek için taraflarla birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz.

Uluslararası güçlerin isteyerek ve bilinçli oluşturdukları bir savaşın mağduru olan iki milyonu geçen sığınmacılar nedeniyle bir yandan çok önemli sosyal sorunlar yaşanırken, diğer yandan da hem sığınmacıların hem de Türkiye’de yaşayanların sağlığını olumsuz

18. ULUSAL HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
OLAĞANDIŞI DURUMLAR VE HALK SAĞLIĞI 05-09 Ekim 2015 KONYA

etkileyebilecek sağlık sorunlarının yaşanması gündemdedir. Özellikle kızamık ve çocuk felci konusunda riskin ortaya çıkmış olması nedeniyle, bağışıklama başta olmak üzere temel sağlık hizmetlerinin eksiksiz olarak sunulmasının sağlanması ve olası sağlık risklerinin ortaya çıkarılması, kontrol altına alınması ve önlenmesi için saha araştırmalarının-müdahalelerinin yapılması büyük önem taşımaktadır. Bu konuda başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere ulusal ve uluslararası yetkilileri göreve davet ediyoruz.

Sonuç olarak; ülkemizde ve dünyada doğal ya da insan eliyle ortaya çıkan olağan dışı durumlar giderek artmaktadır. Olağan dışı durumlarda ortaya çıkan mal ve can kayıpları ve sonrasında yaşanan sosyal sorunlar, ülkelerin bu sorunlara önceden hazırlıksız olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Halk Sağlığı bakış açısıyla insan eliyle oluşturulan olağan dışı durumların önlenmesi, oluşabilecek olağan dışı durumlara karşı multisektöryal bir anlayışlı sağlıklı kamu politikalarının yapılması, toplumun olağan dışı durumlara karşı dirençli hale getirilmesi, örgütlenme ve alt yapı çalışmalarına ağırlık verilmesi önerilmektedir. Türkiye'nin dört bir yanında bulunan Halk Sağlığıcular bu sürece katkıda bulunmaya hazırdır.